

Länsstyrelsen
Värmland

Värmländska byggnadsminnen

Karlstads centralstation

Kommun:	Karlstad
Socken:	Karlstad
Funktion:	Stationshus
Tillgänglighet:	Väntsalen är öppen dagligen

Beskrivning

I södra änden av Järnvägsgatan i Karlstad ligger en av stadens, ur arkitekturhistorisk synpunkt mest monumentala byggnader, Karlstad Centralstation. Stationshusets placering går helt i linje med arkitekten Adolfs Wilhelm Edelsvärds idé om att tågstationerna skulle stå som fondmotiv till någon av städernas mest centrala gator. Edelsvärd var chefsarkitekt för SJ vid tiden för uppförandet och han har även signerat ritningarna till stationsbyggnaden, men troligen hette arkitekten i detta fall Hjalmar Kumlien. Kumlien skall enligt uppgift även stå bakom ritningarna till den intilliggande stinsbostaden, som uppfördes vid samma tid. Edelsvärds arkitektkontor ritade inte mindre än 297 stationshus under de fyrtio år då Edelsvärd tjänstgjorde som SJ:s chefsarkitekt.

Stationshuset stod klart 1869 då linjen Kristinehamn-Karlstad invigdes, en del av Nordvästra stambanan. Sträckan anlades bland annat med syftet att förbättra kommunikationerna mellan Sverige och Norge, som sedan år 1814 var förenade genom den svensk-norska unionen. När linjen Karlstad-Arvika i juni 1871 blev klar kunde Nordvästra stambanan, med förbindelse till Kristiania (Oslo) i Norge, invigas i sin fulla längd. Den nya direktförbindelsen med omvärlden kom att få stor betydelse för utvecklingen av handel och industri i såväl Karlstad som länet i övrigt. Järnvägen medförde även att folk reste mer och människors världsbild förändrades - den lokala världen förenades genom järnvägen med den för många okända världen ”utanför”. Med tidtabellen skapades även en tidsrelation mellan olika platser.

Det nya stationshuset i ett och ett halvt plan gavs en för Karlstad ovanlig stildräkt, kännetecknad som nyrenässansstil, med en hög mittrisalit med torn, brutet tak och en klassicerande portal. När byggnaden stod klar ansågs den vara en mycket märkvärdig, annorlunda och imponerande konstruktion. Fasaden är i sin helhet idag mycket välbevarad och har ett stort arkitekturhistoriskt värde. Ursprungligen var stationen sammanbyggd med en glastaksförsedd banhall som täckte fyra spår och som var lika lång som själva stationshuset. Hallen revs redan kring sekelskiftet 1900. Sedan 1967 tar man sig över till andra sidan spåren, till stadsdelen Viken, via en lång gång- och cykeltunnel. Dessförinnan stod här en elegant gångbro tillverkad av valsade stålbalkar och vackra gjutjärnsräcken.

Skyddets omfattning i sammandrag

Skyddsföreskrifterna omfattar stationshuset samt ett avgränsat område runtom.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Linde Bjur, G, *Arkitekt vid industrialismens genombrott*, Göteborg 1999.
- Linde, G, *Stationshus 1855-1895: A.W. Edelsvärd som järnvägsarkitekt*, Stockholm 1989.

Ändringsinformation

Datum: Kommentar:

2007-11-09 Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.